

DOLNOŚLĄSKIE FORUM POLITYCZNE I GOSPODARCZE

Komunikat końcowy Forum 2003

„Jak zmniejszyć dystans dzielący Dolny Śląsk od Unii Europejskiej?”

Dolny Śląsk pragnie wpływać na kształt przyszłej Europy i pełnić rolę równorzędnego partnera innych regionów Unii Europejskiej, dlatego włącza się w nurt spraw zjednoczonej Europy – tym stwierdzeniem ponad 700 uczestników V Dolnośląskiego Forum Politycznego i Gospodarczego 2003 podsumowało obrady, które toczyły się od 21 do 23 listopada 2003 roku w Krzyżowej. W tym roku poświęcono je poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie **„Jak zmniejszyć dystans dzielący Dolny Śląsk od Unii Europejskiej?”** Uczestnicy Forum zgodzili się, że aby zrealizować ten cel trzeba bacznie obserwować uczestniczącą w światowym wyścigu Unię Europejską oraz ciągle dostosowywać własne aspiracje i działania do zachodzących w Europie zmian. Wejście do Unii Europejskiej wymaga od mieszkańców Dolnego Śląska kreatywności pozwalającej im wpisywać się z powodzeniem w zmieniającą się rzeczywistość rozszerzonej Europy.

Spełnienie tych dążeń zależy od wielu czynników. **Istotne ograniczenia nakłada prowadzona przez państwo polityka nadmiernej centralizacji, która narusza zasadę pomocniczości.** Skuteczność działań regionalnych podnieść może tylko dalsza decentralizacja wielu obszarów życia społecznego i gospodarczego, zwłaszcza uniezależnienie od centralnych decyzji źródeł dochodów samorządów, finansów publicznych oraz procesu pozyskiwania funduszy europejskich.

Przeszkody krępujące przedsiębiorczość doskwierają w równym stopniu inwestorom polskim i zagranicznym. Ubolewano nad brakiem stabilnego, niezależnego od budżetu państwa, systemu zachęt i ulg dla inwestorów. Uczestnicy Forum z uwagą wysłuchali wicepremiera Jerzego Hausnera, który zapowiedział **pobudzenie przedsiębiorczości poprzez tworzenie sprzyjających jej warunków na poziomie lokalnym**, gdyż jak podkreślało wielu mówców, to właśnie w regionach przedsiębiorczość się rodzi, tam też powinna cieszyć się zainteresowaniem, również finansowym, samorządu i tam także powinny być dostępne narzędzia dla wspierania jej rozwoju. Premier poinformował również o planach wprowadzenia zmian legislacyjnych ułatwiających prowadzenie działalności gospodarczej oraz oświadczył, że przyszłość rynku pracy rząd widzi w rozwoju samozatrudnienia. Dolny Śląsk chce z tych możliwości korzystać. Z aprobatą przyjęto deklarację, że podczas opracowywania szczegółowych zasad rząd zamierza brać pod uwagę lokalne pomysły na rozwiązanie regionalnych problemów rozwojowych. W opinii uczestników konsekwentna realizacja zaprezentowanego przez Premiera programu może umożliwić likwidację podstawowych przeszkód w rozwoju przedsiębiorczości: korupcji, fiskalizmu wyrażającego się m.in. w niejasnym prawie podatkowym, bezkarności urzędników skarbowych i braku partnerstwa z przedsiębiorcami oraz bariery przestarzałego prawa pracy, zamkniętego na sprawdzone w świecie rozwiązania uelastyczniające rynek zatrudnienia.

Rozwój Dolnego Śląska oraz skuteczne przyciąganie inwestycji wymaga dobrej współpracy z sąsiadami – przede wszystkim wspólnej gry regionów śląskich, województw ościennych oraz sąsiadujących z Dolnym Śląskiem regionów Czech i Niemiec. Potencjał lokalny oraz atuty sąsiadów uzupełniają się, stanowiąc podstawy efektywnego współdziałania, m.in. na rynkach Europy wschodniej.

Uczestnicy Forum zgodzili się, że **Dolny Śląsk powinien szukać sojuszników dla realizacji swoich aspiracji poprzez uczestniczenie w ponadregionalnych projektach i programach**

DOLNOŚLĄSKIE FORUM POLITYCZNE I GOSPODARCZE

Komunikat końcowy Forum 2003

inwestycyjnych. Dotyczy to przede wszystkim spraw, o które Dolnoślązacy upominają się od lat, przede wszystkim Programu dla Odry oraz rozbudowy infrastruktury komunikacyjnej.

Program dla Odry – Odra 2006 powstał na Dolnym Śląsku dzięki współdziałaniu różnych środowisk, których aktywność pomogła także przeforsować go w Sejmie. Obecnie realizacja programu załamuje się z powodu niewystarczającego finansowania ze środków budżetowych. Brak odpowiedniego wsparcia z budżetu centralnego spowalnia realizację inwestycji, odwołując jej zakończenie o lata. Jako przykład podano stopień wodny w Malczycach, który po wielu latach realizacji wykończony jest zaledwie w niespełna 20%. Realizacja tego projektu w dotychczasowym tempie – absurdalnym z ekonomicznego punktu widzenia i zabójczym dla firm hydrotechnicznych – musiałaby trwać przez dziesięciolecia. Zdaniem uczestników Forum przedsięwzięcie Odra 2006, należące do nielicznych projektów w kraju przygotowanych równie perfekcyjnie, musi być sfinansowane i zrealizowane w ciągu najbliższych kilku lat. Zadania Programu zostały zapisane w NPR. Niepokoi brak woli Ministerstwa Środowiska, by sfinansować z Funduszu Spójności zadania przeciwpowodziowe - pomimo zgody Komisji Europejskiej na takie rozwiązania. Trzeba też przeciwdziałać planom przeniesienia centrum koordynacji programu z Wrocławia do Warszawy, gdyż groziłoby to zmarnowaniem wysiłku lokalnej społeczności i paraliżem całego przedsięwzięcia.

Rozwój infrastruktury komunikacyjnej to warunek skutecznego konkurowania Dolnego Śląska z innymi regionami Europy oraz dyskutowania jego korzystnego położenia. Tymczasem budowa autostrady A-4/A-12 do niedawna postępowała wyjątkowo powoli. Ze względu na gospodarkę i turystykę wielkie znaczenie dla Śląska mają także połączenia z Czechami i Słowacją, lecz plany budowy trasy łączącej Pragę, Wrocław i Warszawę (A8) czy trasy S3 zostały niestety odłożone na bliżej nieokreśloną przyszłość. Równie istotna jest sieć dróg wojewódzkich i lokalnych. Należy oczekiwać, że władze centralne zaczną poważniej traktować poprawę złych połączeń komunikacyjnych Dolnego Śląska z centrum kraju. Zgromadzeni w Krzyżowej dyskutanci wskazali także na niedociągnięcia i zaniechania wynikające z braku należytej współpracy podmiotów dolnośląskich. Unia Europejska kieruje środki tylko na inwestycje posiadające dokumentację projektową i przetargową. Brak gotowych projektów naraża Dolny Śląsk na bezpowrotną utratę środków unijnych, które odpłyną do innych, lepiej przygotowanych regionów. Wśród zaniechań lokalnych wymieniano także przedsięwzięcia infrastrukturalne zapisane w strategii regionalnej i w strategii rozwoju Wrocławia: rozbudowę i modernizację wrocławskiego portu lotniczego, której na przeszkodzie stoi niewystarczająca współpraca samorządów oraz utworzenie we Wrocławiu zintegrowanego centrum logistycznego, którego powołanie do życia utrudnił brak porozumienia samorządu i kół biznesu. Tę ostatnią przyczynę można byłoby łatwiej wyeliminować, gdyby partnerstwo publiczno-prywatne, będące kluczem dla realizacji strategicznych przedsięwzięć w innych krajach, wsparte zostało w Polsce właściwym prawodawstwem.

Bezrobocie stanowi ciągle najtrudniejszy problem społeczny oraz największe gospodarcze i polityczne wyzwanie dla naszego regionu. Przeciwdziałać mu trzeba lokalnie,

DOLNOŚLĄSKIE FORUM POLITYCZNE I GOSPODARCZE

Komunikat końcowy Forum 2003

a kluczem do poprawy sytuacji jest partnerskie współdziałanie podmiotów o różnym charakterze – administracji, edukacji, gospodarki, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych. Ważną rolę odgrywa sieć doradztwa zawodowego, która na Dolnym Śląsku wymaga jeszcze dalszej rozbudowy i uzupełnienia. Ważne jest też, aby nie dopuścić do pogarszania się sytuacji grup i środowisk dotkniętych klęską bezrobocia oraz przeciwdziałać dziedziczeniu statusu bezrobotnego.

Rolnictwo jest znaczącym atutem Dolnego Śląska. Trudności, które Unia Europejska może stawiać dolnośląskim produktom wchodzącym na europejski rynek, świadczą *de facto* o ich konkurencyjności wobec wyrobów unijnych. Wykorzystanie rolniczej szansy wymaga szerszej współpracy wielu środowisk, bez której nie można ani skorzystać z europejskich funduszy, ani prowadzić odpowiedniej polityki promocyjnej czy wszechstronnej obrony interesów producentów.

Energetyka dolnośląska staje przed poważnym wyzwaniem. **Strategia energetyczna ułatwiła rozpoznanie dolnośląskich potrzeb.** Potrzebne są dalsze poważne inwestycje, na przykład dokończenie elektrowni w Młotach oraz działania organizacyjne, w tym konsolidacja grupy W-5 i dokończenie konstrukcji BOT, które pozwolą sprostać konkurencji na jednolitym europejskim rynku i zwiększą energetyczne bezpieczeństwo regionu. Należy także szerzej wykorzystywać dolnośląski potencjał w dziedzinie produkcji i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych.

Przemysł turystyczny na Dolnym Śląsku wymaga między innymi rozwoju infrastruktury komunikacyjnej oraz zwiększenia konkurencyjności wrocławskiego portu lotniczego, na przykład poprzez obniżenie jego kosztów działania oraz dopuszczenie na rynek lokalny niskokosztowych przewoźników lotniczych. Niezbędna jest też ścisła współpraca na linii samorząd – branża turystyczna – rząd. Uczestnicy Forum podkreślali, że region musi mówić jednym, silnym głosem. Rozwojowi turystyki służyć będzie również planowanie działań w porozumieniu z pozostałymi regionami śląskimi.

Edukacja i jej pomyślny rozwój wymaga koordynacji pracy samorządów, biznesu i nauki. Niezbędne jest współdziałanie tych środowisk w celu dostosowania profilu edukacji do potrzeb rynku pracy. Współpraca tych podmiotów sprzyjałaby także dalszemu rozwojowi dobrze funkcjonującego systemu wspierania uzdolnień „Dolny Śląsk”, pozwoliłaby też wypracować skuteczną politykę konkurencyjności regionu w ramach zjednoczonej europejskiej przestrzeni edukacyjnej.

Służba zdrowia. Należy stworzyć jednolity system oceny zdrowotności społeczeństwa oraz jednolity, sprawny system przepływu informacji, na przykład o możliwości pozyskania środków UE. Taka baza danych potrzebna jest w skali całego kraju, ale Dolny Śląsk nie musi czekać na powstanie systemu centralnego - może zacząć ją budować samodzielnie. W polityce zdrowotnej należy uwzględniać dane demograficzne, które wskazują na starzenie się społeczeństwa dolnośląskiego, a także zapowiadają zmiany rodzajów chorób, na jakie zapadać będą mieszkańcy regionu oraz tendencje rozwoju nowoczesnej terapii.

Organizacje pozarządowe **deklarują wolę bycia pełnoprawnymi partnerami innych sektorów życia społecznego, wspierając je między innymi w egzekwowaniu zasad zrównoważonego**

DOLNOŚLĄSKIE FORUM POLITYCZNE I GOSPODARCZE

Komunikat końcowy Forum 2003

rozwoju regionu. Poszukując instytucjonalnych ram dla takich działań uczestnicy Forum sugerują rozważenie możliwości i celowości powołania Regionalnej Rady ds. Zrównoważonego Rozwoju, oraz opracowania „Dolnośląskiej Agendy-21”.

Szansa dla młodych. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej stanowi przede wszystkim szansę dla młodych Dolnoślązaków. Uczestnicy Forum apelowali o stworzenie młodzieży warunków do realizacji własnych aspiracji na Dolnym Śląsku. Mówiono o ryzyku spełnienia się *czarnego scenariusza* akcesji: otwarcie się europejskiego rynku pracy może spowodować odpływ z Dolnego Śląska ludzi młodych, najlepiej wykształconych, zdolnych, aktywnych – tych, którzy mogliby się przyczynić do rozwoju regionu pomocą w rozwiązywaniu jego problemów. Takiego zagrożenia nie stwarzają wyjazdy czasowe, sprzyjające zdobywaniu kwalifikacji i doświadczenia. Dolny Śląsk powinien jednak pozostać miejscem atrakcyjnym, do którego chętnie się wraca i w którym z powodzeniem można realizować nawet najśmielsze plany życiowe.

Konkurencja na rynkach Unii Europejskiej wymaga zidentyfikowania dziedzin, w których tkwi potencjał Dolnego Śląska. Wiedzę tę można zdobyć z jednej strony m.in. poprzez analizę aktualnej struktury eksportu, z drugiej zaś konfrontując ofertę przedsiębiorstw dolnośląskich z rynkami zagranicznymi i szukając zbytu dla dolnośląskich produktów i usług. Do promocji regionalnych możliwości i dokonań należy wykorzystać dostępne instrumenty wspierania eksportu. Niezbędna jest konsekwencja i spójna polityka promocyjna oraz stała obecność na zagranicznych rynkach. W realizacji tego zadania pomocą mogą „Domy Polskie”, na przykład Polish Business Support Center w Amsterdamie, częściowo wspierane ze środków rządowych i zajmujące się intensywną promocją sprzedaży produktów i usług polskich przedsiębiorstw. Współpracę gospodarczą tworzą ludzie. Dlatego ważną rolę odgrywają organizacje pozarządowe, posiadające szeroką sieć kontaktów, czasem nawet w bardzo odległych częściach świata oraz dysponujące wiedzą o miejscowych społecznościach i ich kulturze. Zatem również kultura, w tym tzw. „wysoka” – jak opera, balet czy sztuki plastyczne – może znakomicie dopełnić ofertę eksportową Dolnego Śląska, a niekiedy stanowić jej forpoczta i jeden z podstawowych produktów turystycznych Dolnego Śląska.

Szczegółowe ustalenia poszczególnych grup problemowych znajdują się w raportach z obrad.

Obrady pokazały, że w procesie niwelowania dystansu pomiędzy Dolnym Śląskiem a regionami Unii Europejskiej kluczową rolę odgrywa i odgrywać będzie dolnośląski kapitał społeczny, czyli dobrze wykształceni, ambitni i przedsiębiorczy ludzie. Dzięki nim nie tylko można zmniejszyć dzisiejszy dystans, ale już niedługo wносить realny wkład w rozwój Europy. Z tego powodu postanowiono, że kolejne Forum, zaplanowane na rok 2004, poświęcone będzie właśnie **kapitałowi społecznemu Dolnego Śląska**.

Krzyżowa, 23 listopada 2003